

CENTRUM MEDYCZNE
KSZTAŁCENIA
PODYPLOMOWEGO

Program specjalizacji w dziedzinie STOMATOLOGII DZIECIĘCEJ

dla lekarzy dentystów posiadających specjalizację II stopnia lub tytuł
specjalisty w dziedzinie chirurgii stomatologicznej, lub chirurgii
szczękowo-twarzowej, lub periodontologii,
lub protetyki stomatologicznej

(obowiązuje lekarzy dentystów, którzy rozpoczęli szkolenie specjalizacyjne w wyniku
postępowania kwalifikacyjnego - wiosna 2023 r.)

Zatwierdzam
z upoważnienia Ministra Zdrowia
Piotr Bromber
Podsekretarz Stanu
/dokument podpisany elektronicznie/

Warszawa 2023

Program specjalizacji opracował zespół ekspertów w składzie:

1. Prof. dr hab. Dorota Olczak-Kowalczyk – konsultant krajowy w dziedzinie stomatologii dziecięcej;
2. Prof. dr hab. Maria Mielnik-Błaszczak – przedstawiciel konsultanta krajowego;
3. Prof. dr hab. Urszula Kaczmarek – przedstawiciel konsultanta krajowego;
4. Dr hab. n. med. Lidia Postek-Stefańska – przedstawiciel Polskiego Towarzystwa Stomatologicznego;
5. Dr hab. n. med. Anna Turska-Szybka – przedstawiciel Polskiego Towarzystwa Stomatologii Dziecięcej;
6. Dr hab. n. med. Anna Jurczak – przedstawiciel Naczelnej Rady Lekarskiej;
7. Dr hab. n. med. Grażyna Marczuk-Kolada – przedstawiciel Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego;
8. Dr n. med. Katarzyna Białoszewska – przedstawiciel Naczelnej Izby Lekarskiej odbywający szkolenie specjalizacyjne.

I. CELE SZKOLENIA SPECJALIZACYJNEGO

1. Cele ogólne

Szkolenie specjalizacyjne ma na celu poszerzenie wiedzy teoretycznej i uzyskanie bądź udoskonalenie przez lekarzy dentystów umiejętności praktycznych na poziomie umożliwiającym realizowanie zadań profilaktycznych, diagnostycznych, leczniczych i rehabilitacyjnych, zgodnie z najwyższymi standardami współczesnej stomatologii dziecięcej. Głównym celem szkolenia jest opanowanie przez lekarza dentystę wysokospecjalistycznej wiedzy w zakresie stomatologii dziecięcej, ze szczególnym uwzględnieniem zintegrowanej opieki stomatologicznej nad dziećmi i młodzieżą, a także praktycznej umiejętności jej zastosowania w praktyce klinicznej.

Założenia programu obejmują kształtowanie postaw etycznych lekarza dentysty w stosunku do pacjentów w wieku rozwojowym, ich rodziców i opiekunów oraz współpracowników, a także ustawicznego poszerzania i pogłębiania nabytej wiedzy teoretycznej oraz umiejętności praktycznych, jak i wprowadzania z pełną odpowiedzialnością do praktyki zawodowej nowych osiągnięć z zakresu stomatologii dziecięcej.

2. Uzyskane kompetencje zawodowe

Lekarz dentysta po ukończeniu szkolenia specjalizacyjnego i uzyskaniu tytułu specjalisty w dziedzinie stomatologii dziecięcej zdobędzie szczególne kwalifikacje umożliwiające:

- 1) planowanie i organizowanie kompleksowej opieki stomatologicznej dla dzieci i młodzieży, z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb;
- 2) monitorowanie stanu zdrowia jamy ustnej dzieci i młodzieży wraz z oceną skuteczności systemu opieki stomatologicznej;
- 3) promowanie zdrowia jamy ustnej poprzez edukację prozdrowotną i działania profilaktyczne obejmujące przyszłe matki, kobiety ciężarne, matki, dzieci i młodzież;
- 4) fizjologia i patologie rozwoju twarzoczaszki: diagnostyka, interdyscyplinarna terapia, profilaktyka;
- 5) stosowanie technik psychologicznych i farmakologicznych w procesie kształtowania postawy stomatologicznej dziecka i przygotowania do leczenia stomatologicznego;
- 6) przygotowywanie opinii, orzeczeń i wniosków dotyczących leczonych pacjentów;
- 7) udzielanie konsultacji lekarskich w dziedzinie stomatologii dziecięcej lekarzom innych specjalności;
- 8) wykonywanie wysokospecjalistycznych świadczeń profilaktycznych, leczniczych rehabilitacyjnych;
- 9) realizację umów kontraktowych;
- 10) szkolenie podyplomowe innego lekarza dentysty w zakresie stomatologii dziecięcej;
- 11) zajmowanie stanowisk kierowniczych w jednostkach organizacyjnych ochrony zdrowia (kierowanie kliniką, oddziałem, przychodnią lub poradnią specjalistyczną).

3. Uzyskane kompetencje społeczne

Lekarz dentysta w czasie szkolenia specjalizacyjnego kształtuje i rozwija postawę etyczną oraz doskonali kompetencje społeczne, a w szczególności:

- 1) kierowanie się w swoich działaniach nadrzędną zasadą dobra chorego;
- 2) respektowanie społecznie akceptowanego systemu wartości oraz zasad deontologicznych;

- 3) umiejętność podejmowania decyzji oraz gotowość wzięcia odpowiedzialności za swoje postępowanie i podlegającego zespołu;
- 4) umiejętność nawiązywania relacji z pacjentem oraz rodziną i opiekunem pacjenta, z poszanowaniem godności osobistej oraz zróżnicowania kulturowego, etnicznego i społecznego;
- 5) znajomość psychologicznych uwarunkowań relacji lekarz — pacjent;
- 6) umiejętność przekazywania informacji o stanie zdrowia, rokowaniu i postępowaniu diagnostyczno-terapeutycznym.

II. WYMAGANA WIEDZA

Oczekuje się, że lekarz dentysta po ukończeniu szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie stomatologii dziecięcej wykaże się niżej przedstawioną wiedzą:

- 1) genetyczne i środowiskowe uwarunkowania rozwoju dziecka oraz ocena rozwoju fizycznego, z uwzględnieniem norm rozwojowych;
- 2) współczesne poglądy na rozwój części twarzowej czaszki, ze szczególnym uwzględnieniem narządu żucia;
- 3) rozwój zęba i przyzębia (szkliwa, zębiny, miazgi, cementu, ozębnej, korony, korzenia, fizjologicznej kieszonki dziąsłowej);
- 4) fizjologia i patologia zmineralizowanych tkanek zęba i miazgi zębowej z uwzględnieniem kompleksu miazgowo-zębowego oraz przyzębia i błony śluzowej jamy ustnej;
- 5) rola śliny w fizjologii i patologii jamy ustnej – skład, funkcje, testy ślinowe;
- 6) psychologia rozwojowa dziecka, z uwzględnieniem kształtowania zachowań dziecka do leczenia w gabinecie stomatologicznym;
- 7) nowoczesna i bezpieczna kontrola bólu i lęku przed leczeniem stomatologicznym – wybór właściwych metod postępowania z dzieckiem;
- 8) opieka stomatologiczna nad dziećmi i młodzieżą niepełnosprawną – intelektualnie lub fizycznie, z uwzględnieniem współpracy interdyscyplinarnej oraz przygotowania psychologicznego, uspokojenia farmakologicznego, sedacji płytkiej i głębokiej;
- 9) postępowanie w ostrych stanach zagrożenia życia dziecka i zasady resuscytacji;

- 10) normy oraz odchylenia od norm rozwojowych w obrębie części twarzowej czaszki, ze szczególnym uwzględnieniem uzębienia i funkcji narządu żucia;
- 11) współczesne metody kompleksowej profilaktyki stomatologicznej chorób i wad narządu żucia wraz z uwzględnieniem następstw braków w uzębieniu;
- 12) żywienie dziecka w aspekcie profilaktyki próchnicy zębów, chorób przyzębia i błony śluzowej jamy ustnej oraz wad zgryzu (wiek niemowlęcy, poniemowlęcy, przedszkolny, szkolny, okres dojrzewania) – poradnictwo żywieniowe, z uwzględnieniem substytutów cukru;
- 13) edukacja prozdrowotna i promocja zdrowia jamy ustnej – prozdrowotne programy edukacyjne i ich wdrażanie;
- 14) higiena jamy ustnej w poszczególnych okresach rozwojowych, z uwzględnieniem odpowiednich wskaźników oceny;
- 15) etiopatogeneza, diagnozowanie, prognozowanie, monitorowanie i zapobieganie chorobie próchnicowej zębów, chorobom miazgi, przyzębia, tkanek okołokorzeniowych i błony śluzowej jamy ustnej;
- 16) profilaktyka fluorkowa – mechanizmy działania przeciwpróchnicowego i toksykologia fluoru, skuteczność i bezpieczeństwo stosowania endo- i egzogenne, metody profilaktyczne masowe, grupowe i indywidualne, planowanie profilaktyki fluorkowej w zależności od poziomu ryzyka choroby próchnicowej, metodyka zabiegów;
- 17) profesjonalne metody zapobiegania próchnicy: ograniczenie wpływu poziomu bakterii kariogennych (profesjonalne oczyszczenie zębów), uszczelnianie dołków bruzd i szczelin, profilaktyczne wypełnienie zapobiegawcze, metody chemiczne i fizyczne, zastosowanie środków zawierających fluor;
- 18) diagnostyka i leczenie zmian chorobowych narządu żucia:
 - a) choroba próchnicowa – specyfika przebiegu procesu próchnicowego w zębach mlecznych i stałych z niecałkowicie i całkowicie zakończonym rozwojem korzenia, diagnostyka i aktualne klasyfikacje,
 - b) ocena ryzyka choroby próchnicowej zębów, testy mikrobiologiczne i ślinowe,
 - c) choroby miazgi zębowej odwracalne i nieodwracalne,
 - d) choroby tkanek okołokorzeniowych zęba,
 - e) pourazowe uszkodzenia zębów mlecznych i stałych,

- f) starcia zębów (erozje, atrycje, abfrakcje, abrazje),
 - g) wady rozwojowe zębów,
 - h) patologiczna resorpcja zębów (wewnętrzna i zewnętrzna),
 - i) choroby przyzębia i błony śluzowej jamy ustnej w wieku rozwojowym,
 - j) wady zgryzu – profilaktyka i leczenie z zastosowaniem prostych aparatów ortodontycznych, zasady stomatologii estetycznej u pacjentów w wieku rozwojowym,
 - k) rozpoznawanie zgryzu urazowego, parafunkcji i dysfunkcji,
 - l) rozpoznawanie dysfunkcji stawów skroniowo-żuchwowych;
- 19) zasady opieki stomatologicznej nad kobietą ciężarną;
 - 20) nowe leki, materiały, instrumenty i technologie stosowane w leczeniu wyżej wymienionych chorób narządu żucia, ich przydatność w stomatologii wieku rozwojowego;
 - 21) znajomość wpływu czynników jatrogennych na powstawanie chorób jamy ustnej;
 - 22) podstawy traumatologii szczękowo-twarzowej wraz z zasadami udzielania pierwszej pomocy;
 - 23) zasady leczenia protetycznego w wieku rozwojowym;
 - 24) współczesne metody diagnostyki radiologicznej stosowane u osób w wieku rozwojowym wraz z interpretacją obrazowania;
 - 25) wybór odpowiednich środków i metod znieczulania do zabiegów stomatologicznych u dzieci, młodzieży oraz kobiet ciężarnych;
 - 26) rozpoznawanie i postępowanie w powikłaniach po znieczuleniu miejscowym;
 - 27) znajomość wskazań do wykonania badań dodatkowych wraz z interpretacją wyników;
 - 28) objawy chorób ogólnoustrojowych występujące w jamie ustnej w wieku rozwojowym, wzajemna zależność stanu zdrowia ogólnego i jamy ustnej;
 - 29) zasady badań epidemiologicznych, z uwzględnieniem zasad oceny stanu zdrowia jamy ustnej i określenia potrzeb profilaktyczno-leczniczych u dzieci i młodzieży;
 - 30) rozpoznawanie stanów przednowotworowych i wczesnych postaci nowotworów złośliwych jamy ustnej, szczęk i twarzy;
 - 31) profilaktyka onkologiczna w wieku rozwojowym;
 - 32) epidemiologia i symptomatologia zakażeń HIV i choroby AIDS – aspekty etyczne i prawne, strategia leczenia stomatologicznego;

- 33) rola lekarza dentysty specjalisty w dziedzinie stomatologii dziecięcej w kompleksowym leczeniu rozszczepów;
- 34) rola lekarza dentysty w rozpoznawaniu i leczeniu zaburzeń mowy;
- 35) ergonomia w stomatologii wieku rozwojowego;
- 36) znajomość aktów prawnych w zakresie prawa medycznego i organizacji ochrony zdrowia;
- 37) znajomość zasad funkcjonowania lekarza pierwszego kontaktu sprawującego opiekę ogólnomedyczną nad dzieckiem;
- 38) umiejętność posługiwania się profesjonalną literaturą w celu wykorzystania uzyskanej wiedzy w praktyce stomatologicznej zgodnie z zasadami stomatologii opartej na dowodach naukowych;
- 39) rozpoznanie i postępowanie w przypadku przemocy stosowanej wobec dziecka;
- 40) zasady profilaktyki i racjonalnej antybiotykoterapii w stomatologii dziecięcej.

III. WYMAGANE UMIEJĘTNOŚCI PRAKTYCZNE

Oczekuje się, że lekarz dentysta po zakończeniu szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie stomatologii dziecięcej wykaże się umiejętnością:

- 1) zebrania wywiadu ogólnego, wykonania stomatologicznego badania podmiotowego i przedmiotowego, badań dodatkowych oraz właściwej interpretacji wyników badań diagnostycznych;
- 2) monitorowania rozwoju narządu żucia, przebiegu choroby i efektów leczniczych u kobiet ciężarnych, noworodków, niemowląt, dzieci w wieku poniemowlęcym, przedszkolnym, szkolnym oraz u młodzieży w okresie dojrzewania;
- 3) prawidłowej oceny poszczególnych etapów rozwoju fizycznego i psychicznego dziecka, doboru odpowiednich środków i metod postępowania w kształtowaniu zachowania dziecka do leczenia w gabinecie stomatologicznym;
- 4) oceny stadiów rozwoju uzębienia i przyzębia w stanie fizjologii i patologii, z uwzględnieniem histogenezy tkanek zęba, mineralizacji zębów, wyrzynania, resorpcji zębów mlecznych, wyrzynania zębów stałych, dojrzewania zębów w poszczególnych okresach życia dziecka;

- 5) diagnostyki, profilaktyki i leczenia choroby próchnicowej w uzębieniu mlecznym, zgodnie z zasadami stomatologii minimalnie interwencyjnej;
- 6) wykonania znieczuleń do zabiegów stomatologicznych u pacjentów w wieku rozwojowym (nasiękowego, dobrodawkowego, przewodowego, śródwieżadłowego, domiazgowego);
- 7) chirurgicznego usuwania zębów mlecznych;
- 8) izolacji pola zabiegowego od wilgoci – stosowania koferdamu (ślinociągu, wałków ligniny), stosowania właściwych środków i technik dla zatamowania krwawienia z dziąsła, stosowania urządzeń powiększających pole operacyjne;
- 9) diagnostyki i leczenia chorób miazgi zęba oraz zapaleń tkanek okołokorzeniowych w zębach mlecznych i stałych z niezakończonym i zakończonym rozwojem korzenia, z resorpcją zewnętrzną i wewnętrzną, metodami zachowawczymi – przykrycie pośrednie i bezpośrednie, amputacja przyżyciowa częściowa i całkowita miazgi, leczenie kanałowe (z apeksyfikacją w przypadku niezakończonego rozwoju korzenia), oraz chirurgicznymi;
- 10) wykonania obrazowania radiologicznego zębów (radiografia konwencjonalna i cyfrowa);
- 11) diagnostyki i wyboru metod leczniczych w pourazowych uszkodzeniach zębów mlecznych oraz zębów stałych z niezakończonym i zakończonym rozwojem korzeni;
- 12) diagnostyki i leczenia zaburzeń rozwojowych zębów oraz błony śluzowej jamy ustnej;
- 13) diagnostyki i leczenia zmian chorobowych w jamie ustnej w przebiegu chorób ogólnoustrojowych oraz zespołów chorobowych uwarunkowanych genetycznie;
- 14) diagnostyki i leczenia chorób przyzębia oraz błony śluzowej jamy ustnej;
- 15) diagnostyki i leczenia parafunkcji narządu żucia;
- 16) rehabilitacji narządu żucia w przypadku przedwczesnej utraty tkanek zęba i zębów w wieku rozwojowym (utrzymywacze przestrzeni, wkłady koronowe i koronowo-korzeniowe, protezy osiadające);
- 17) diagnostyki stanów przedrakowych i nowotworów wieku dziecięcego w obrębie narządu żucia;

- 18) opieki stomatologicznej u dzieci hospitalizowanych, przewlekłe i terminalnie chorych, we współpracy z lekarzami innych specjalności;
- 19) zaplanowanie kompleksowej profilaktyki chorób narządu żucia (uzębienie, przyzębie, warunki zgryzowe, stawy skroniowo-żuchwowe) skojarzonej ze stomatologiczną edukacją prozdrowotną i promocją zdrowia jamy ustnej;
- 20) diagnostyki i leczenia zmian chorobowych w jamie ustnej wpływających negatywnie na ogólny stan zdrowia dziecka;
- 21) współpracy ze specjalistami w dziedzinach stomatologicznych i ogólnomedycznych;
- 22) planowania, kierowania na badania oraz interpretowania wyników badań dodatkowych;
- 23) zaplanowanie stomatologicznych badań epidemiologicznych z wykorzystaniem aktualnie zalecanych wskaźników opisujących stan zdrowia jamy ustnej i potrzeby profilaktyczno-lecznicze, analiza i interpretacja uzyskanych wyników.

IV. FORMY I METODY SZKOLENIA

A – Kursy specjalizacyjne

Uwaga: lekarz dentysta uzyska zaliczenie tylko tych kursów, które zostały wpisane na prowadzoną przez CMKP listę kursów specjalizacyjnych, publikowaną corocznie na stronie internetowej CMKP: www.cmkp.edu.pl.

Czas trwania kursów jest określony w dniach i godzinach dydaktycznych, przy czym jedna godzina dydaktyczna = 45 minut. Łączny czas trwania poszczególnych zajęć dydaktycznych w trakcie jednego dnia kursu nie może przekraczać 8 godzin dydaktycznych.

Wybrane kursy specjalizacyjne mogą być realizowane w formie e-learningowej.

Kursy specjalizacyjne objęte programem specjalizacji są realizowane w dni robocze.

1. Kurs wprowadzający: „Podstawy diagnostyki i postępowania profilaktyczno-leczniczego w stomatologii dziecięcej”

Cel kursu:

nabycie przez lekarza wiedzy z zakresu: problematyki, celów i obszaru działania w stomatologii dziecięcej; podstaw diagnostyki i postępowania profilaktyczno-leczniczego; czynników psychologicznych związanych z leczeniem stomatologicznym dzieci i młodzieży.

Część I. Podstawy diagnostyki i postępowania profilaktyczno-leczniczego w stomatologii wieku rozwojowego.

Zakres wiedzy:

- 1) wprowadzenie w problematykę, cele i obszar działania w stomatologii dziecięcej;
- 2) zadania, kompetencje i oczekiwane wyniki szkolenia specjalisty w dziedzinie stomatologii dziecięcej;
- 3) metody wykrywania i monitorowania postępu zmian próchnicowych w oparciu o metody jakościowe i ilościowe;
- 4) cechy zmian próchnicowych w zębie mlecznym i stałym niedojrzałym;
- 5) zastosowanie materiałów bioaktywnych w leczeniu próchnicy zębów mlecznych i stałych w różnych okresach rozwoju;
- 6) minimalnie inwazyjne postępowanie ze zmianami próchnicowymi (uszczelnianie dołków i bruzd, infiltracja próchnicy, poszerzone lakowanie, wypełnienie zapobiegawcze, preparacja szczelinowa, preparacja tunelowa, metoda ART);
- 7) podstawy planowania postępowania profilaktyczno-leczniczego; ryzyko próchnicy, postępowanie z chorobą próchnicową i zmianą próchnicową;
- 8) podstawy dobrej praktyki lekarskiej, w tym zasady praktyki opartej na rzetelnych i aktualnych publikacjach;
- 9) podstawy farmakoekonomiki;
- 10) formalnoprawne podstawy doskonalenia zawodowego lekarzy;
- 11) podstawy onkologii;
- 12) zagadnienia bezpieczeństwa w opiece zdrowotnej dotyczące bezpieczeństwa pacjentów i lekarzy.

Część II. Psychologia medyczna - pacjent w wieku rozwojowym w gabinecie

Zakres wiedzy:

- 1) rozwój psychiczny człowieka w poszczególnych okresach życia (wczesne dzieciństwo, wiek przedszkolny, młodszy wiek szkolny);
- 2) urządzenie poczekalni i gabinetu dla pacjentów w wieku rozwojowym;
- 3) zachowanie dziecka w gabinecie stomatologicznym;
- 4) zasady komunikacji z dzieckiem i jego opiekunem;
- 5) kształtowanie postawy do leczenia stomatologicznego;
- 6) definicje strachu, lęku, fobii związanej z leczeniem stomatologicznym;
- 7) etiologia lęku związanego z leczeniem stomatologicznym, techniki pracy z dzieckiem niewspółpracującym z powodu negatywnych emocji związanym z leczeniem stomatologicznym;
- 8) podstawowe techniki behawioralne pracy z dziećmi oraz metody farmakologiczne kontroli bólu i lęku;
- 9) współpraca i komunikacja w zespole stomatologicznym. Zadania higienistki stomatologicznej.

Czas trwania kursu: 5 dni (40 godzin dydaktycznych) w pierwszym roku trwania szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie stomatologii dziecięcej.

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy i umiejętności praktycznych objętych programem kursu.

2. Kurs: „Pacjent pediatryczny obciążony chorobami ogólnoustrojowymi - opieka stomatologiczna”

Cel kursu:

nabycie przez lekarza wiedzy z zakresu opieki stomatologicznej nad dzieckiem z zaburzeniami ogólnoustrojowymi i chorobą przewlekłą.

Zakres wiedzy:

- 1) poznanie wzajemnej zależności pomiędzy wpływem infekcyjnych zmian w jamie ustnej a ogólnym stanem zdrowia;

- 2) znajomość podstawowej wiedzy z zakresu chorób ogólnoustrojowych i umiejętność rozpoznawania ich specyficznych i niespecyficznych manifestacji w jamie ustnej w przypadku:
 - a) niedoboru odporności (pierwotnego lub wtórnego), chorób układu pokarmowego, sercowo-naczyniowego, nerek, chorób alergicznych i neurologicznych, zaburzeń krwawienia, hormonalnych, metabolicznych,
 - b) interpretacji wyników podstawowych badań dodatkowych;
- 3) umiejętność planowania postępowania stomatologicznego w chorobach przewlekłych we współpracy z lekarzem sprawującym opiekę ogólnomedyczną, z uwzględnieniem:
 - a) potrzeb profilaktycznych i leczniczych dziecka przewlekłe chorego, w tym eliminacji zmian chorobowych wpływających na ogólny stan zdrowia,
 - b) zasad antybiotykoterapii i profilaktyki antybiotykowej przed zabiegami powodujących bakteriemie.

Czas trwania kursu: 3 dni (24 godziny dydaktyczne).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy i umiejętności praktycznych objętych programem kursu.

3. Kurs: „Onkologia jamy ustnej i części twarzowej czaszki w wieku rozwojowym”

Cel kursu:

nabycie przez lekarza wiedzy z zakresu onkologii jamy ustnej i części twarzowej czaszki w wieku rozwojowym.

Zakres wiedzy:

- 1) stany (zaburzenia ogólnoustrojowe predysponujące do rozwoju chorób nowotworowych) i zmiany przednowotworowe w jamie ustnej u dzieci i młodzieży;

- 2) nowotwory i zmiany nowotworopodobne szczęk i jamy ustnej u osób w wieku rozwojowym – objawy, metody diagnostyki i zasady postępowania terapeutycznego;
- 3) częste choroby nowotworowe u dzieci i młodzieży, specyfika przebiegu klinicznego i leczenia pacjenta w wieku rozwojowym (białaczki, chłoniaki, guzy kości i nowotwory tkanek miękkich);
- 4) objawy chorób nowotworowych wieku dziecięcego w jamie ustnej;
- 5) wczesne i późne powikłania terapii przeciwnowotworowej w jamie ustnej (chemioterapii, radioterapii, przeszczepienia szpiku);
- 6) opieka stomatologiczna nad pacjentem z chorobą nowotworową (przygotowanie do leczenia onkologicznego, opieka w trakcie leczenia i po jego zakończeniu); profilaktyka onkologiczna.

Czas trwania kursu: 2 dni (16 godzin dydaktycznych).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy i umiejętności praktycznych objętych programem kursu.

4. Kurs: „Uszkodzenia pourazowe zębów i tkanek otaczających u dzieci i młodzieży”

Cel kursu:

nabycie przez lekarza wiedzy z zakresu diagnozowania i leczenia uszkodzeń pourazowych zębów i tkanek otaczających u dzieci i młodzieży. Rozpoznanie i postępowanie w przypadku dziecka maltretowanego.

Część I. Uszkodzenia pourazowe zębów i tkanek otaczających u dzieci i młodzieży

Zakres wiedzy:

- 1) rozwój zęba i tkanek podporowych;
- 2) etiologia, epidemiologia i klasyfikacje pourazowych uszkodzeń zębów;
- 3) schemat badania pacjenta po urazie z uwzględnieniem różnicowania w kierunku maltretowania fizycznego;

- 4) kliniczna i radiologiczna diagnostyka urazów zębów mlecznych i stałych (uszkodzenia zębów, przyzębia okołokorzeniowego, kości wyrostka zębodołowego, tkanek miękkich);
- 5) postępowanie lecznicze w urazach zębów mlecznych oraz stałych z zakończonym i niezakończonym rozwojem korzenia z uwzględnieniem sposobów unieruchamiania zębów;
- 6) następstwa i powikłania urazowych uszkodzeń zębów mlecznych i stałych;
- 7) zapobieganie urazom u dzieci i młodzieży.

Część II. Dziecko maltretowane - rozpoznanie i postępowanie

Zakres wiedzy:

- 1) przemoc w rodzinie – rodzaje przemocy, czynniki ryzyka przemocy wobec dzieci;
- 2) rozpoznanie zespołu dziecka maltretowanego: psychospołeczne i medyczne konsekwencje doświadczania przemocy;
- 3) objawy stomatologiczne zespołu dziecka maltretowanego;
- 4) rola lekarza dentysty w wykrywaniu przypadków przemocy wobec dzieci;
- 5) prawny aspekt przemocy wobec dzieci;
- 6) interwencja wobec dziecka i jego opiekuna. Procedura zgłaszania przemocy wobec dziecka.

Czas trwania kursu: 5 dni (40 godziny dydaktyczne).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz złożenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

5. Kurs: „Choroby przyzębia i błony śluzowej jamy ustnej u dzieci i młodzieży – etiologia, diagnostyka i leczenie”

Cel kursu:

nabycie przez lekarza wiedzy z zakresu chorób przyzębia i błon śluzowej jamy ustnej i młodzieży.

Zakres wiedzy:

- 1) czynniki etiologiczne diagnostyka i leczenie chorób tkanek przyzębia oraz zapaleń dziąseł związanych z płytką nazębną;
- 2) etiopatogeneza i symptomatologia zmian chorobowych błony śluzowej jamy ustnej dzieci i młodzieży, sposobów zapobiegania, oraz zasad postępowania terapeutycznego;
- 3) diagnozowanie zmian błony śluzowej jamy ustnej u dzieci i młodzieży o charakterze zaburzeń rozwojowych, etiologii urazowej (czynniki mechaniczne, chemiczne, fizyczne), infekcyjnej (zakażenia wirusowe, bakteryjne, grzybicze), autoimmunologicznej, alergicznej i ich leczenia we współpracy z lekarzami innych specjalności; z uwzględnieniem różnicowania w kierunku maltretowania fizycznego;
- 4) interdyscyplinarne leczenie chorób przyzębia i zmian na błonie śluzowej.

Czas trwania kursu: 2 dni (16 godzin dydaktycznych).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy i umiejętności praktycznych objętych programem kursu.

6. Kurs: „Edukacja prozdrowotna i promocja zdrowia jamy ustnej u dzieci, młodzieży oraz kobiet ciężarnych”

Cel kursu:

nabycie przez lekarza wiedzy z zakresu edukacji prozdrowotnej i promocji zdrowia jamy ustnej u dzieci, młodzieży oraz kobiet ciężarnych

Zakres wiedzy:

- 1) definicja i znaczenie zdrowia i jego uwarunkowania, modele promocji zdrowia; (ochrona, edukacja prozdrowotna, zapobieganie);
- 2) znaczenie zdrowia jamy ustnej w aspekcie ogólnego stanu zdrowia i kosztów społecznych leczenia choroby próchnicowej;
- 3) kryteria i wykładniki zdrowia jamy ustnej w badaniach epidemiologicznych według Światowej Organizacji Zdrowia;

- 4) stan zdrowotny jamy ustnej grup wskaźnikowych w oparciu o wyniki badań monitoringowych i porównanie sytuacji epidemiologicznej w kraju z danymi światowymi;
- 5) aktualne podejście do próchnicy zębów jako dynamicznego procesu będącego kontinuum stadiów od odwracalnego – przedklinicznego do nieodwracalnego – ubytku tkanek; obecne podejście do próchnicy- powszechna, złożona, przewlekła choroba niezakaźna, w której biofilm, cukry i indywidualne zachowania prozdrowotne odgrywają kluczową rolę;
- 6) zapobieganie próchnicy: pierwszorzędowe (pierwotne), drugorzędowe (wtórne) – trzeciorzędowe na poziomie osobniczym, społecznym i profesjonalnym;
- 7) edukacja prozdrowotna indywidualna i grupowa;
- 8) program edukacyjny w zakresie zdrowia jamy ustnej dla kobiet ciężarnych i różnych grup wiekowych; ewaluacja efektywności programów;
- 9) motywacja do działań prozdrowotnych; motywacja do podejmowania wyborów i decyzji sprzyjających zdrowiu jamy ustnej, dialog = rozmowa motywująca (*Motivational Interviewing* - MI).

Czas trwania kursu: 2 dni (16 godziny dydaktyczne).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy i umiejętności praktycznych objętych programem kursu.

7. Kurs: „Elementy ortodoncji w praktyce stomatologa dziecięcego”

Cel kursu:

nabycie przez lekarza wiedzy z zakresu podstaw ortodoncji istotnych w praktyce stomatologa dziecięcego.

Zakres wiedzy:

- 1) etiologia i epidemiologia wad zgryzu;
- 2) metody badania i rozpoznania ortodontycznego;
- 3) profilaktyka ortodontyczna;

- 4) cele i metody leczenia ortodontycznego z uwzględnieniem mioterapii i wczesnego leczenia;
- 5) powikłania leczenia ortodontycznego;
- 6) współzależność wad zgryzu i wad wymowy;
- 7) możliwości współczesnej ortodoncji.

Czas trwania kursu: 2 dni (16 godzin dydaktycznych).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy i umiejętności praktycznych objętych programem kursu.

8. Kurs: „Zaburzenia rozwojowe zębów - etiologia, diagnostyka i terapia”

Cel kursu:

nabycie przez lekarza wiedzy z zakresu diagnostyki i leczenia zaburzeń rozwojowych zębów.

Zakres wiedzy:

- 1) etiologia zaburzeń rozwojowych zębów u dzieci i młodzieży;
- 2) klasyfikacje i manifestacje nieprawidłowości zębowych;
- 3) diagnostyka i interdyscyplinarne postępowanie w przypadku pacjentów z zaburzeniami rozwojowymi zębów.

Czas trwania kursu: 2 dni (16 godzin dydaktycznych).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy i umiejętności praktycznych objętych programem kursu.

9. Kurs: „Leczenie endodontyczne chorób miazgi i tkanek okołokorzeniowych zębów u pacjentów w wieku rozwojowym”

Cel kursu:

nabycie przez lekarza wiedzy z zakresu endodoncji zębów mlecznych i stałych u pacjentów w wieku rozwojowych.

Zakres wiedzy:

- 1) specyfika budowy anatomicznej i histologicznej miazgi zębowej, systemu kanałów korzeniowych i tkanek okołokorzeniowych zębów mlecznych i stałych w różnych okresach rozwoju;
- 2) etiopatogeneza chorób miazgi i tkanek okołokorzeniowych zębów mlecznych i stałych niedojrzałych;
- 3) diagnostyka i klasyfikacja chorób miazgi i tkanek okołokorzeniowych zębów mlecznych i stałych niedojrzałych;
- 4) wskazania i przeciwwskazania ogólne i miejscowe do leczenia endodontycznego zębów mlecznych i stałych niedojrzałych;
- 5) metody stosowane w leczeniu chorób miazgi i tkanek okołokorzeniowych zębów mlecznych i stałych niedojrzałych;
- 6) metoda apeksyfikacji i rewaskularyzacji w leczeniu zębów stałych niedojrzałych z martwą miazgą;
- 7) leki, preparaty i metody fizykalne stosowane w leczeniu endodontycznym zębów mlecznych i stałych niedojrzałych;
- 8) kontrola wyników leczenia endodontycznego zębów mlecznych i stałych niedojrzałych, wykładniki kliniczne i radiologiczne sukcesu i niepowodzenia;
- 9) wykorzystanie mikroskopu i narzędzi maszynowych w leczeniu endodontycznym zębów mlecznych i stałych niedojrzałych, możliwości i ograniczenia.

Czas trwania kursu: 2 dni (16 godzin dydaktycznych).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

10. Kurs: „Diagnostyka radiologiczna w stomatologii wieku rozwojowego”

Cel kursu:

nabycie przez lekarza wiedzy z zakresu radiologii stomatologicznej wieku rozwojowego.

Zakres wiedzy:

- 1) przeciwwskazania i przygotowanie pacjenta do badań rentgenowskich.
Przeciwwskazania i przygotowanie pacjenta do wykonania tomografii i rezonansu magnetycznego;
- 2) współczesne metody diagnostycznego obrazowania w schorzeniach narządu żucia u pacjentów w wieku rozwojowym, metody badań czaszki, kości skroniowych, ślinianek, zatok przynosowych stawów skroniowo-żuchwowych u dzieci i młodzieży;
- 3) technika wykonywania zdjęć wewnątrzustnych (zębowe, zgryzowe, zgryzowo-skrzydłowe) oraz zewnątrzustnych (pantomografia, technika wykonywania badań CBCT);
- 4) dokumentacja pracowni radiologicznej, zasady sporządzania skierowań na badanie oraz opisów badań obrazowych;
- 5) anatomia radiologiczna zębów mlecznych i stałych w wieku rozwojowym.
Ocena wieku zębowego;
- 6) obraz radiologiczny zmian chorobowych narządu żucia u dzieci i młodzieży: wad rozwojowych zębów, próchnicy zębów i powikłań pulpopatii, chorób przyzębia, zmian pourazowych zębów i części twarzowej czaszki. Obraz radiologiczny chorób ślinianek, zatok przynosowych oraz stawów skroniowo-żuchwowych. Symptomatologia chorób nowotworowych i nowotworopodobnych w wieku rozwojowym.

Kurs zawiera część praktyczną zakresu wykonywania zdjęć wewnątrzustnych (zajęcia w pracowni radiologicznej bez udziału pacjentów) - 2 godziny

Czas trwania kursu: 2 dni (16 godzin dydaktycznych).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy i umiejętności praktycznych objętych programem kursu.

11. Kurs: „Orzecznictwo lekarskie”

Cel kursu:

nabycie przez lekarzy wiedzy teoretycznej i praktycznej na temat prawidłowego formułowania opinii bądź orzeczeń oceniających stan zdrowia pacjenta.

Zakres wiedzy:

- 1) podstawowe zasady systemu ochrony zdrowia w Polsce, w tym regulacje dotyczące zawodów medycznych;
- 2) system zabezpieczenia społecznego w razie choroby i jej następstw realizowany w ramach: powszechnego ubezpieczenia społecznego pracowników, osób pracujących na własny rachunek i rolników, zaopatrzenia społecznego, pomocy społecznej oraz systemu wspierania osób niepełnosprawnych i pracodawców;
- 3) zasady orzecznictwa lekarskiego, zasady sporządzania orzeczeń, a także podstawowe zasady i cele badania stanu zdrowia dla celów orzeczniczych;
- 4) specyfika wzajemnej relacji między osobą badaną a lekarzem orzecznikiem;
- 5) zasady prawidłowego prowadzenia dokumentacji medycznej i odpowiedzialność za prowadzenie jej niezgodnie z prawem;
- 6) zasady odpowiedzialności prawnej lekarza (cywilnej, karnej i zawodowej), umiejętność porównania, rodzaje ubezpieczeń medycznych;
- 7) zakres odpowiedzialności lekarzy oraz podmiotów leczniczych. Podstawy prawa pracy;
- 8) pojęcie błędu medycznego, najczęstsze przyczyny błędów medycznych i zasady opiniowania w takich przypadkach;
- 9) istota, podział oraz zasady opiniowania sądowno-lekarskiego dotyczące: zdolności do udziału w czynnościach procesowych, uszczerbku na zdrowiu;
- 10) najważniejsze dziedziny, w których opiniowanie lekarskie jest konieczne i niezbędne. Odrębności opiniowania m.in. na potrzeby psychiatrii, prawa pracy, ubezpieczycieli komercyjnych;

11) znaczenie i zasady rehabilitacji leczniczej w ramach prewencji rentowej.

Czas trwania kursu: 3 dni (24 godziny dydaktyczne).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

12. Kurs: „Profilaktyka i promocja zdrowia”

Cel kursu:

nabycie przez lekarzy wiedzy teoretycznej i praktycznej na temat aktualnych reguł prowadzenia profilaktyki chorób/problemów zdrowotnych oraz promocji zdrowia – zarówno w odniesieniu do jednostek (pacjentów) jak też społeczności, również zawodowej.

Założeniem kursu jest też kształtowanie kompetencji społecznych, w tym promowanie autorefleksji i krytycznego myślenia oraz rozwijania współpracy na rzecz zdrowia. Ponadto kurs dąży do kształtowania postaw etycznych, promowania „pro-profilaktycznej” kultury pracy w sektorze zdrowia, a także stałego samokształcenia lekarzy w celu poszerzania oraz pogłębiania wiedzy i umiejętności związanych z profilaktyką oraz promocją zdrowia.

Zakres wiedzy:

Część I. Naukowe i etyczne podstawy profilaktyki oraz promocji zdrowia:

- 1) modele zdrowia, determinanty zdrowia i ich nowoczesna kwantyfikacja, piramida wpływu na zdrowie (wg Freiden 2015);
- 2) gradient zdrowia w populacji, przyczyny i tzw. przyczyny przyczyn, w tym polityki publiczne, podejścia do przeciwdziałania nierównościom/niesprawiedliwościom w zdrowiu, w tym tzw. *group-gap-gradient*, proporcjonalny uniwersalizm;
- 3) podstawowe definicje i cele profilaktyki chorób oraz promocji zdrowia, w tym promocji zdrowia wg Karty Ottawskiej (WHO 1986), podobieństwa i różnice;
- 4) interpretacje, podejścia i strategie profilaktyki:
 - a) indywidualna w ramach opieki medycznej, w tym medycyna stylu życia,
 - populacyjna w działaniach zdrowia publicznego,

- b) *primordial*, pierwotna, wtórna, trzeciorzędowa, czwartorzędowa – zastosowania,
 - c) wysokiego ryzyka, populacyjna – zastosowania,
 - d) uniwersalna, selektywna, wskazująca – zastosowania,
 - e) inne podejścia i strategie profilaktyki – zastosowania;
- 5) interpretacje, podejścia i strategie promocji zdrowia:
- a) podejście WHO, w tym siedliskowe, zastosowania, m.in. szpitale i placówki medyczne promujące zdrowie (w tym promocja zdrowia na rzecz pracowników ochrony zdrowia), szkoły promujące zdrowie, zdrowie miasta,
 - b) inne podejścia i strategie promocji zdrowia stosowane w podmiotach leczniczych:
 - cztery obszary aktywności lekarza w promocji zdrowia (wg Beattie 1991),
 - podejścia medyczne, behawioralne, edukacyjne, skoncentrowane na kliencie/upodmiotowienie, zmiana społeczna (wg Ewles, Simnett 2003),
 - udział lekarzy w przeciwdziałaniu nierównościom/niesprawiedliwościom w zdrowiu,
 - rola postaw lekarza w kształtowaniu prozdrowotnych zachowań pacjenta;
- 6) działalność zgodna z zasadami *Evidence Based Practice (policy/public health/disease prevention/health promotion/health education)*, wykorzystanie baz dobrych praktyk;
- 7) zasady etyczne w działalności profilaktycznej oraz w promocji zdrowia, działania niepożądane działalności profilaktycznej/promocji zdrowia;
- 8) aktualne i pożądane: struktura i organizacja działalności profilaktycznej oraz promocji zdrowia, kompetencje pracowników, aspekty ekonomiczne.

Cześć II. Ogólna charakterystyka i skuteczność wybranych metod działania w profilaktyce chorób oraz w promocji zdrowia:

- 1) cykl życia programu szczepień, wątpliwości wobec szczepionek (*vaccine hesitancy*), modele uwarunkowań *hesitancy*, w tym 3C, 4C, 5C, podejście WHO do przeciwdziałania zjawisku *hesitancy* i zwiększania wyszczepialności (aktualnie w oparciu o model COM-B);

- 2) masowe (zorganizowane) badania przesiewowe, różnice w stosunku do badań diagnostycznych, kryteria wdrożenia, działania niepożądane, bilans korzyści i strat;
- 3) edukacja zdrowotna, edukacja pacjenta, poradnictwo, *coaching*, podobieństwa i różnice, zasady postępowania;
- 4) komunikowanie o zdrowiu za pośrednictwem starych i nowych mediów, możliwości i ograniczenia, cechy poprawnej informacji o zdrowiu, infodemia, profilaktyka piątego rzędu, komunikowanie ryzyka w sytuacjach kryzysowych;
- 5) praca ze społecznością lokalną, w tym organizacja/mobilizacja społeczności, procesy, zasady, metody postępowania, *social prescribing*;
- 6) zdrowie we wszystkich politykach (*Health in All Policies*), metody postępowania, w tym rzecznictwo zdrowotne, ocena wpływu na zdrowie (*Health Impact Assessment*);
- 7) programy zdrowotne jako narzędzie realizacji populacyjnej profilaktyki chorób i promocji zdrowia, ocena potrzeb zdrowotnych, schematy planowania, teorie zmiany zachowań, monitorowanie i ewaluacja programów;
- 8) przywództwo w sektorze zdrowia;
- 9) inne aktualne i ważne metody działania (np. interwencje nefarmaceutyczne w stosunku do COVID-19).

Część III. Zastosowania profilaktyki oraz promocji zdrowia (w tym rekomendacje, działania, metody, narzędzia, materiały, etc.) **do praktycznej kontroli chorób/ problemów zdrowotnych** (tj. do zmniejszania zapadalności, chorobowości i umieralności do poziomu, który jest w danym kontekście (czasu, miejsca, warunków) możliwy do zaakceptowania przy użyciu metod zapobiegawczych i leczniczych):

- 1) zalecenia żywieniowe, poprawa żywienia, minimalna interwencja w otyłości;
- 2) zalecenia nt. poziomu aktywności fizycznej wg WHO, zwiększanie aktywności fizycznej;
- 3) promocja zdrowia psychicznego, zapobieganie samobójstwom;
- 4) przeciwdziałanie paleniu tytoniu, w tym strategia minimalnej interwencji antytytoniowej, redukcja szkód;
- 5) przeciwdziałanie używaniu substancji psychoaktywnych, w tym strategia redukcji szkód, oraz uzależnieniom behawioralnym;

- 6) zapobieganie upadkom osób starszych;
- 7) inne aktualne zalecenia prozdrowotne w kontekście czynników ryzyka chorób bądź konkretnych chorób/problemów zdrowotnych (np. zanieczyszczenie powietrza, zmiana klimatu, model diety planetarnej, *One Health*);
- 8) zasady zarządzania epidemiami chorób zakaźnych, organizacja i funkcjonowanie opieki zdrowotnej, wnioski z pandemii COVID-19.

Czas trwania kursu: 2 dni (16 godzin dydaktycznych).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

13. Kurs atestacyjny (podsumowujący): „Stomatologia dziecięca”

Przed przystąpieniem do realizacji programu kursu atestacyjnego organizator kursu jest zobowiązany do przeprowadzenia kolokwium sprawdzającego wiedzę nabytą w trakcie szkolenia specjalizacyjnego. Zakres wiedzy obejmuje kursy specjalizacyjne i staże zrealizowane w ramach całego szkolenia specjalizacyjnego, a także sposób przygotowania prezentacji z przypadku przebiegu leczenia stomatologicznego.

Cel kursu:

podsumowanie zdobytej wiedzy w trakcie odbywanego szkolenia specjalizacyjnego z dziedziny stomatologii dziecięcej.

Zakres wiedzy:

- 1) wady rozwojowe zębów;
- 2) choroba próchnicowa – epidemiologia etiologia i terapia;
- 3) pulpopatie – diagnostyka i leczenie;
- 4) urazy – diagnostyka i leczenie;
- 5) psychostomatologia wieku rozwojowego;
- 6) postępowanie z pacjentem z chorobą ogólną.

Czas trwania kursu: 5 dni (40 godzin dydaktycznych) w ostatnim roku odbywania szkolenia specjalizacyjnego przed przystąpieniem do PES.

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy i umiejętności praktycznych objętych programem kursu.

B – Staże kierunkowe

Lekarz dentysta jest zobowiązany odbyć niżej wymienione staże. Czas trwania stażu podany jest w tygodniach i dniach roboczych w wymiarze czasu pracy nieprzekraczającym 7 godzin 35 minut dziennie. Staż należy przedłużyć o każdy dzień nieobecności, w tym również o dni ustawowo wolne od pracy w danym roku.

1. Staż podstawowy w zakresie stomatologii dziecięcej

Cel stażu:

zdobycie wiedzy teoretycznej i umiejętności praktycznych podczas uczestniczenia oraz wykonywania ustalonej liczby określonych zabiegów lub procedur medycznych.

Zakres wiedzy teoretycznej:

oczekuje się, że po ukończeniu stażu podstawowego w zakresie stomatologii dziecięcej lekarz dentysta wykaże się niżej przedstawioną wiedzą:

- 1) genetyczne i środowiskowe uwarunkowania rozwoju dziecka oraz ocena rozwoju fizycznego, z uwzględnieniem norm rozwojowych;
- 2) rozwój zęba i przyzębia (szkliwa, zębiny, miazgi, cementu, ozębnej, korony, korzenia, fizjologicznej kieszonki dziąsłowej);
- 3) fizjologia i patologia zmineralizowanych tkanek zęba i miazgi, z uwzględnieniem funkcji kompleksu miazgowo-zębinowego oraz przyzębia i błony śluzowej jamy ustnej;
- 4) rola śliny w fizjologii i patologii jamy ustnej – skład, funkcje, testy ślinowe;
- 5) mikrobiom jamy ustnej i jego rola w rozwoju patologii, metody oceny;
- 6) psychologia rozwojowa dziecka, z uwzględnieniem metod behawioralnych kształtujących zachowania dziecka przygotowujące do leczenia stomatologicznego;

- 7) nowoczesna i bezpieczna kontrola bólu i lęku przed leczeniem stomatologicznym – wybór właściwych metod postępowania z dzieckiem;
- 8) opieka stomatologiczna nad dziećmi i młodzieżą niepełnosprawną intelektualnie lub fizycznie, z uwzględnieniem współpracy interdyscyplinarnej oraz przygotowania psychologicznego, uspokojenia farmakologicznego, sedacji płytkiej i głębokiej;
- 9) rozwój części twarzowej czaszki, ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju narządu żucia;
- 10) normy oraz odchylenia od norm rozwojowych w obrębie części twarzowej czaszki, ze szczególnym uwzględnieniem uzębienia i funkcji narządu żucia;
- 11) ocena ryzyka próchnicy i diagnostyka początkowych zmian próchnicowych (metody jakościowe i ilościowe);
- 12) współczesne metody kompleksowej profilaktyki stomatologicznej chorób i wad narządu żucia wraz z uwzględnieniem następstw braków w uzębieniu;
- 13) żywienie dziecka w aspekcie profilaktyki próchnicy zębów oraz chorób przyzębia i błony śluzowej jamy ustnej oraz profilaktyki wad zgryzu (wiek niemowlęcy, poniemowlęcy, przedszkolny, szkolny, okres dojrzewania) – poradnictwo żywieniowe;
- 14) zdrowie publiczne, edukacja prozdrowotna i promocja zdrowia jamy ustnej – prozdrowotne programy edukacyjne i ich wdrażanie;
- 15) higiena jamy ustnej w poszczególnych okresach rozwojowych, z uwzględnieniem odpowiednich wskaźników oceny;
- 16) etiopatogeneza, diagnozowanie, prognozowanie, monitorowanie i zapobieganie chorobie próchnicowej zębów, chorobom miazgi oraz chorobom przyzębia i błony śluzowej jamy ustnej;
- 17) profilaktyka fluorkowa – mechanizmy kariostatycznego działania i toksykologia fluoru, planowanie profilaktyki fluorkowej i terapii związkami fluoru, metodyka zabiegów, bezpieczeństwo metod egzo- i endogennych;
- 18) niefluorkowe metody zapobiegania próchnicy zębów;
- 19) profesjonalne metody zapobiegania próchnicy: ograniczanie poziomu bakterii kariogennych (profesjonalne oczyszczanie zębów, uszczelnianie dołków i bruzd, profilaktyczne wypełnienie zapobiegawcze, metody chemiczne i fizyczne), zastosowanie środków zawierających fluor;

- 20) diagnostyka i leczenie zmian chorobowych narządu żucia:
- a) choroba próchnicowa zębów mlecznych i stałych z niezakończonym i zakończonym rozwojem korzeni, ryzyko choroby próchnicowej zębów, testy mikrobiologiczne i ślinowe, Międzynarodowego System Wykrywania i Oceny Próchnicy (ICDAS)
 - b) choroby miazgi zębowej odwracalne i nieodwracalne,
 - c) choroby tkanek okołokorzeniowych zęba,
 - d) zmiany chorobowe w jamie ustnej wpływające na ogólny stan zdrowia,
 - e) pourazowe uszkodzenia zębów mlecznych i stałych,
 - f) patologiczna resorpcja zębów wewnętrzna i zewnętrzna,
 - g) choroby przyzębia i błony śluzowej jamy ustnej w wieku rozwojowym,
 - h) wady rozwojowe przyzębia oraz błony śluzowej jamy ustnej w wieku rozwojowym,
 - i) erozje, atrycje, abrazje, abfrakcje,
 - j) wady rozwojowe,
 - k) znajomość zasad stomatologii estetycznej w odniesieniu do pacjentów w wieku rozwojowym, między innymi metody wybielania zębów,
 - l) rozpoznawanie i leczenie zgryzu urazowego, parafunkcji i dysfunkcji,
 - m) dysfunkcje stawów skroniowo-żuchwowych;
- 21) zasady opieki stomatologicznej nad kobietą ciężarną w aspekcie zapobiegania chorobom jamy ustnej u dziecka;
- 22) współczesne leki, materiały, instrumenty i techniki stosowane w leczeniu wyżej wymienionych chorób narządu żucia, ich przydatność w stomatologii wieku rozwojowego;
- 23) znajomość wpływu czynników jatrogennych na powstawanie chorób jamy ustnej;
- 24) podstawy traumatologii szczękowo-twarzowej wraz z zasadami udzielania pierwszej pomocy;
- 25) leczenie protetyczne w wieku rozwojowym;
- 26) nowoczesna aparatura diagnostyczna i lecznicza;
- 27) nowoczesne metody fizykoterapeutyczne;
- 28) metody diagnostyki radiologicznej u dzieci i młodzieży wraz z interpretacją obrazowania;
- 29) zasady leczenia farmakologicznego chorób jamy ustnej u dzieci i młodzieży;

- 30) wybór odpowiednich środków i metod znieczulania w zabiegach u dzieci i młodzieży;
- 31) rozpoznawanie i postępowanie w powikłaniach przy i po znieczuleniu;
- 32) znajomość wskazań do wykonania badań dodatkowych wraz z interpretacją;
- 33) objawy chorób ogólnoustrojowych w jamie ustnej w wieku rozwojowym – wzajemna zależność ogólnego stanu zdrowia i jamy ustnej;
- 34) znajomość zasad badania epidemiologicznego stanu zdrowotnego jamy ustnej i określenia potrzeb profilaktyczno-leczniczych z zastosowaniem aktualnie rekomendowanych wskaźników;
- 35) rozpoznawanie stanów przednowotworowych i wczesnych postaci nowotworów złośliwych jamy ustnej, szczęk i twarzy;
- 36) profilaktyka onkologiczna w wieku rozwojowym;
- 37) epidemiologia i symptomatologia zakażeń HIV i choroby AIDS, aspekty etyczne i prawne, strategia leczenia stomatologicznego;
- 38) rola lekarza dentysty specjalisty w dziedzinie stomatologii dziecięcej w kompleksowym leczeniu rozszczepów i zaburzeń mowy;
- 39) ergonomia w stomatologii wieku rozwojowego;
- 40) umiejętność posługiwania się nowoczesną literaturą w celu wykorzystania uzyskanej wiedzy w praktyce stomatologicznej zgodnie z zasadami stomatologii opartej na dowodach naukowych.

Zakres umiejętności praktycznych:

oczekuje się, że po ukończeniu specjalizacyjnego stażu podstawowego w zakresie stomatologii dziecięcej lekarz dentysta wykaże się umiejętnością:

- 1) zebrania wywiadu ogólnego oraz stomatologicznego, wykonania stomatologicznego badania podmiotowego i przedmiotowego;
- 2) monitorowania rozwoju narządu żucia, przebiegu choroby i efektów leczniczych, u noworodków, niemowląt, dzieci w wieku poniemowlęcym, przedszkolnym, szkolnym oraz młodzieży w okresie dojrzewania;
- 3) prawidłowej oceny poszczególnych etapów rozwoju fizycznego i psychicznego dziecka, zastosowanie podstawowych techniki behawioralnych pracy z dziećmi oraz farmakologicznych metod kontroli bólu i lęku;
- 4) oceny stadiów rozwoju uzębienia i przyzębia w stanie fizjologii i patologii, z uwzględnieniem histogenezy tkanek zęba, mineralizacji zębów, wyrzynania,

- resorpcji zębów mlecznych, wyrzynania zębów stałych, dojrzewania zębów w poszczególnych okresach życia dziecka;
- 5) diagnozowania i leczenia choroby próchnicowej w uzębieniu mlecznym, oraz w zębach stałych z niezakończonym i zakończonym rozwojem korzeni zgodnie z zasadami stomatologii minimalnie inwazyjnej z wykorzystaniem aktualnie rekomendowanych materiałów i środków;
 - 6) wykonywania znieczuleń miejscowych do zabiegów stomatologicznych u pacjentów w wieku rozwojowym (nasiękowego, dobrodawkowego, przewodowego, śródwieżadłowego, domiazgowego);
 - 7) usuwania zębów mlecznych i stałych;
 - 8) izolacji pola zabiegowego z zastosowaniem ślinochronu (koferdamu), stosowania właściwych środków i technik dla zatamowania krwawienia z dziąsła oraz stosowania urządzeń optycznych powiększających pole operacyjne;
 - 9) diagnostyki i leczenia powikłań choroby próchnicowej zębów
 - 10) diagnostyki i leczenia chorób miazgi zębowej oraz zapalenia tkanek okołokorzeniowych w zębach mlecznych i stałych z niezakończonym i zakończonym rozwojem korzeni, z resorpcją zewnętrzną i wewnętrzną, metodami zachowawczymi - przykrycie pośrednie i bezpośrednie, amputacja częściowa i całkowita, leczenie kanałowe (apeksyfikacją w zębach z niezakończonym rozwojem korzenia)
 - 11) wykonywania zębowych radiogramów różnymi metodami i w różnych projekcjach;
 - 12) diagnostyki i wyboru metod leczniczych w pourazowych uszkodzeniach zębów mlecznych oraz zębów stałych z niezakończonym i zakończonym rozwojem korzeni;
 - 13) diagnostyki i leczenia przypadków zaburzeń rozwojowych zębów oraz zaburzeń w zespołach chorobowych uwarunkowanych genetycznie, a także zmian w jamie ustnej dziecka związanych z przebiegiem chorób układowych;
 - 14) diagnostyki i leczenia wad rozwojowych błony śluzowej jamy ustnej oraz nabytych wad rozwojowych w obrębie narządu żucia we współpracy z lekarzem ortodontą, periodontologiem i chirurgiem;

- 15) diagnostyki i leczenia chorób przyzębia oraz błony śluzowej jamy ustnej oraz współpracy z periodontologiem;
- 16) diagnostyki i leczenia parafunkcji narządu żucia;
- 17) rehabilitacji narządu żucia w przypadku przedwczesnej utraty zębów i struktury korony zęba w wieku rozwojowym u dzieci z normą zgryzową (z zastosowaniem prefabrykowanej korony lub odbudowa z zastosowaniem kształtki celuloidowej);
- 18) oceny wpływu zaburzeń ogólnoustrojowych na rozwój i zdrowie jamy ustnej;
- 19) diagnostyki zmian przedrakowych zagrożonych transformacją nowotworową i nowotworów wieku dziecięcego w obrębie narządu żucia i skierowania do lekarza periodontologa, chirurga lub onkologa;
- 20) opieki stomatologicznej nad dzieckiem hospitalizowanym, chorych przewlekłe oraz terminalnie , współpracy z lekarzami innych specjalności;
- 21) zaplanowanie kompleksowej profilaktyki stomatologicznej (uzębienie, przyzębie, warunki zgryzowe, stawy skroniowo-żuchwowe) skojarzonej ze stomatologiczną edukacją prozdrowotną i promocją zdrowia jamy ustnej;
- 22) diagnostyki zmian infekcyjnych oddziałujących ogólnoustrojowo w obrębie jamy ustnej u dzieci i młodzieży z problemami ogólnomedycznymi;
- 23) współpracy ze specjalistami w zakresie specjalności takich jak: pediatria, medycyna rodzinna, położnictwo, neonatologia, dermatologia, alergologia, audiologia i foniatria oraz wszystkich specjalności stomatologicznych;
- 24) planowania, kierowania na badania dodatkowe oraz interpretowania uzyskanych wyników;
- 25) zaplanowania badań epidemiologicznych oceniających stan zdrowia jamy ustnej i potrzeby profilaktyczno-lecznicze dzieci i młodzieży oraz skuteczność podjętych działań profilaktycznych i leczniczych, analizy i interpretacji uzyskanych wyników.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika specjalizacji):

- 1) kolokwia z zakresu poszczególnych działów stomatologii dziecięcej oraz kolokwium końcowe z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
- 2) zaliczenie sprawdzianu z umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika specjalizacji wykonanych przez lekarza dentystę zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu;

- 3) przygotowanie prezentacji/opisu dwóch przypadków przebiegu leczenia stomatologicznego prowadzonego przez lekarza dentystę u pacjentów w wieku rozwojowym, w tym jeden przypadek urazu zębów, w celu przedstawienia komisji egzaminacyjnej podczas ustnego egzaminu specjalizacyjnego.

W opisie powinny znaleźć się:

- a) wyniki badania stomatologicznego (z oceną poziomu ryzyka próchnicy), badań dodatkowych oraz konsultacji z lekarzami innych specjalności wraz z ich analizą,
- b) określenie potrzeb profilaktyczno-leczniczych z planem leczenia,
- c) opis wykonanej/wykonanych procedur,
- d) wyniki badania lub badań kontrolnych.

Czas trwania stażu: 98 tygodni (490 dni roboczych).

Miejsce stażu: jednostka, która posiada akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie stomatologii dziecięcej.

2. Staż kierunkowy w zakresie ortodoncji

Cel stażu:

zdobycie wiedzy teoretycznej i umiejętności praktycznych z zakresu ortodoncji określonych w programie specjalizacji.

Zakres wiedzy teoretycznej:

oczekuje się, że po ukończeniu stażu kierunkowego w zakresie ortodoncji lekarz dentysta wykaże się znajomością:

- 1) rozwoju zgryzu od okresu noworodka do pełnego uzębienia mlecznego, mieszanego i stałego;
- 2) analizy rysów twarzy oraz klasyfikacji wad zgryzu;
- 3) diagnostyki ortodontycznej w odniesieniu do płaszczyzn oraz w oparciu o analizę modeli diagnostycznych;
- 4) profilaktyki i wczesnego leczenia ortodontycznego;
- 5) usuwania zębów jako metody leczenia ortodontycznego;
- 6) leczenia ortodontycznego po urazach zębów;
- 7) stosowania utrzymywaczy przestrzeni/protezy dziecięcych;

8) leczenia rozszczepów i wad rozwojowych oraz leczenia zespołowego zaburzeń narządu żucia.

9) rozpoznanie parafunkcji i dysfunkcji

Zakres umiejętności praktycznych:

oczekuje się, że lekarz dentysta po ukończeniu stażu kierunkowego w zakresie ortodoncji wykaże się umiejętnością:

- 1) dokonania oceny warunków zgryzowych, ze zróznicowaniem wad czynnościowych i morfologicznych oraz wskazań do leczenia ortodontycznego;
- 2) zdiagnozowania dysfunkcji i parafunkcji;
- 3) stosowania profilaktyki ortodontycznej z elementami wczesnego leczenia (usunięcie przyczyny, mioterapia, reedukacja, opłowywanie zębów).

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

- 1) złożenie kolokwium z wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
- 2) zaliczenie sprawdzianu z umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika stażu wykonanych przez lekarza dentystę zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 6 tygodni (30 dni roboczych).

Miejsce stażu: jednostka, która posiada akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie ortodoncji lub ww. stażu.

3. Staż kierunkowy w zakresie stomatologii zachowawczej z endodoncją

Cel stażu:

zdobycie wiedzy teoretycznej i umiejętności praktycznych z zakresu stomatologii zachowawczej z endodoncją określonych w programie specjalizacji.

Zakres wiedzy teoretycznej:

oczekuje się, że po ukończeniu stażu kierunkowego w stomatologii zachowawczej z endodoncją lekarz dentysta wykaże się znajomością:

- 1) niebakteryjnej utraty zmineralizowanych tkanek zęba (atrycja, erozja, abrazja);
- 2) problemu nadwrażliwości zębiny;
- 3) stomatologii adhezyjnej i estetycznej, nowoczesnych materiałów i metod stosowanych do odbudowy zmineralizowanych tkanek zęba;

- 4) zasad współczesnej farmakoterapii w endodoncji, technik opracowania i wypełniania kanałów korzeniowych, powikłań w leczeniu oraz ponownego leczenia endodontycznego;
- 5) metod wewnętrznego wybielania zębów;
- 6) zasad opieki stomatologicznej nad kobietą ciężarną.

Zakres umiejętności praktycznych:

oczekuje się, że lekarz dentysta po ukończeniu stażu kierunkowego w stomatologii zachowawczej z endodoncją wykaże się umiejętnością:

- 1) odbudowy zmineralizowanych tkanek zęba z wykorzystaniem różnych materiałów i metod;
- 2) stosowania technik powiększających (lupa/mikroskop) i koferdamu w leczeniu zachowawczym i endodontycznym, środków i technik dla zatamowania krwawienia z dziąsła i z kieszonki dziąsłowej;
- 3) metod leczenia endodontycznego zakażonych i niezakażonych kanałów w zębach jedno- i wielokorzeniowych oraz zębów z resorpcją zewnętrzną i wewnętrzną;
- 4) wybielania wewnętrznego zębów leczonych kanałowo.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

- 1) złożenie kolokwium z wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
- 2) zaliczenie sprawdzianu z umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika stażu wykonanych przez lekarza dentystę zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 2 tygodnie (10 dni roboczych).

Miejsce stażu: jednostka, która posiada akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie stomatologii zachowawczej z endodoncją lub ww. stażu.

4. Staż kierunkowy w zakresie pediatrii

Cel stażu:

zdobycie wiedzy teoretycznej i umiejętności praktycznych z zakresu pediatrii określonych w programie specjalizacji.

Zakres wiedzy teoretycznej:

- 1) prawidłowy rozwój dziecka;

- 2) rozpoznawanie, patofizjologia i leczenie stanów zagrożenia życia u dzieci;
- 3) choroby ogólne z objawami w jamie ustnej lub wymagające przygotowania do leczenia stomatologicznego (choroby metaboliczne, zakaźne wieku dziecięcego, alergie, wady serca, choroby krwi i układu krwiotwórczego, niedobory odporności pierwotne i wtórne, zaburzenia krzepnięcia).

Zakres umiejętności praktycznych:

w czasie stażu lekarz dentysta ma obowiązek uczestniczyć w badaniu podmiotowym i przedmiotowym pacjenta w wieku rozwojowym, interpretacji zleconych badań laboratoryjnych i dodatkowych, brać udział w obchodach lekarskich.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

- 1) złożenie kolokwium z wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
- 2) zaliczenie sprawdzianu z umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika stażu, że lekarza dentysta uczestniczył lub asystował w czynnościach objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 2 tygodnie (10 dni roboczych)

Miejsce stażu: jednostka, która posiada akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie pediatrii lub ww. stażu.

5. Staż kierunkowy w zakresie otorynolaryngologii dziecięcej

Cel stażu:

zdobycie wiedzy teoretycznej i umiejętności praktycznych z zakresu otolaryngologii dziecięcej określonych w programie specjalizacji.

Zakres wiedzy teoretycznej:

lekarz w czasie stażu zapoznaje się ze specyfiką diagnostyki i leczenia chorób nosa, gardła, krtani i uszu w wieku rozwojowym w klinice lub oddziale otolaryngologii dziecięcej.

Zakres umiejętności praktycznych:

w czasie stażu lekarz bierze udział w badaniu przedmiotowym i podmiotowym pacjenta w wieku rozwojowym. Asystuje w zabiegach diagnostycznych i leczniczych chorób nosa, gardła, krtani i uszu w wieku rozwojowym.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

- 1) złożenie kolokwium z wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;

- 2) zaliczenie sprawdzianu z umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika stażu, że lekarza dentysta uczestniczył lub asystował w czynnościach objętych programem stażu.

Czas trwania: stażu 1 tydzień (5 dni roboczych).

Miejsce stażu: jednostka, która posiada akredytację do prowadzenia specjalizacji w dziedzinie otorynolaryngologii dziecięcej lub ww. stażu.

C – Szkolenie w zakresie wykonywania zabiegów i procedur medycznych

Oznaczenie procedur:

Kod A – wykonywanie samodzielne z asystą lub pod nadzorem kierownika specjalizacji albo lekarza specjalisty przez niego wyznaczonego (liczba);

Kod B – w których lekarz uczestniczy jako pierwsza asysta (liczba).

*Wykaz i liczba zabiegów oraz procedur medycznych, które obowiązują lekarza w trakcie realizacji **stażu podstawowego**:*

Zabiegi/procedury medyczne	kod A	kod B
I. Staż podstawowy w zakresie stomatologii dziecięcej		
Lekarz dentysta zobowiązany jest objąć opieką stomatologiczną co najmniej 30 dzieci w wieku do 3 roku życia wraz z objęciem ich profilaktyką i leczeniem stomatologicznym w pełnym zakresie.		
1.opracowanie ubytków próchnicowych i założenie wypełnienia	30	0
2.impregnacja	5	0
3.amputacja miazgi w zębach mlecznych	3	0
4.lakierowanie zębów	20	0
5.ekstrakcja zębów mlecznych	5	0
6.zabiegi związane z pourazowymi uszkodzeniami zębów mlecznych	3	2
7.ocena ryzyka próchnicy	30	0

Zabiegi/procedury medyczne	kod A	kod B
8.instruktaż higieny jamy ustnej wraz z poradnictwem dotyczącym zasad prawidłowego żywienia	30	0
Lekarz dentysta zobowiązany jest objąć opieką stomatologiczną co najmniej 50 dzieci w wieku przedszkolnym wraz z objęciem ich profilaktyką i leczeniem stomatologicznym w pełnym zakresie.		
1.opracowanie oraz wypełnienie ubytków próchnicowych w zębach mlecznych	50	0
2.amputacja miazgi w zębach mlecznych	10	0
3.leczenie kanałowe zębów mlecznych	2	0
4.leczenie próchnicy w zębach trzonowych stałych z niezakończonym rozwojem korzeni	10	0
5.lakowanie zagłębień anatomicznych, dołków i bruzd w zębach stałych oraz poszerzone lakowanie lub wypełnienie zapobiegawcze	20	0
6.lakierowanie zębów	50	0
7.założenie prefabrykowanej korony na zęby mleczne lub odbudowa z zastosowaniem kształtki celuloidowej	2	0
8.usuwanie zębów mlecznych	15	0
9.ocena ryzyka próchnicy	50	0
10.instruktaż higieny jamy ustnej wraz z poradnictwem dotyczącym zasad prawidłowego żywienia	50	0
Lekarz dentysta zobowiązany jest objąć opieką stomatologiczną 50 dzieci w wieku szkolnym oraz młodzież wraz z objęciem ich profilaktyką i leczeniem stomatologicznym w pełnym zakresie.		
1.leczenie próchnicy w zębach stałych korzeni metodami operacyjnymi zgodnie z zasadami minimalnie inwazyjnej stomatologii	30	0
2.leczenie próchnicy nieubytkowej metodami nieoperacyjnymi	5	0
3.leczenie pulpopatii metoda pokrycia pośredniego, bezpośredniego, amputacji częściowej i całkowitej miazgi komorowej	20	0

Zabiegi/procedury medyczne	kod A	kod B
4.leczenie kanałowe w zębach stałych z niezakończonym rozwojem korzenia (postępowanie apeksyfikacyjne)	5	0
5.leczenie kanałowe w zębach stałych z zakończonym rozwojem korzenia	5	0
6.leczenie pourazowych uszkodzeń zębów i tkanek miękkich	10	0
7.leczenie zaburzeń rozwojowych zębów	10	0
8.leczenie chorób dziąsła i błony śluzowej jamy ustnej	10	0
9.lakowanie zagłębień anatomicznych, dołków i bruzd w zębach stałych oraz poszerzone lakowanie	30	0
10.ocena ryzyka próchnicy	50	0
11.lakierowanie zębów	50	0
12.instruktaż higieny jamy ustnej wraz z poradnictwem dotyczącym prawidłowego żywienia	50	0
13.odbudowa estetyczna złamania w obrębie korony zęba z zastosowaniem wkładu koronowo-korzeniowego standardowego	1	0
Bez kategorii wieku		
1.realizacja procedur stomatologicznych w wieku rozwojowym leczonych w znieczuleniu ogólnym	1	2
Łącznie	662	4

Procedury obowiązkowe do wykonania w trakcie odbywania staży kierunkowych nie podlegają rozliczeniu w Elektronicznej Karcie Specjalizacji. Zaliczenie całości stażu oznacza zaliczenie wymaganych programem stażu operacji, zabiegów oraz procedur medycznych.

*Wykaz i liczba zabiegów oraz procedur medycznych, które obowiązują lekarza w trakcie realizacji **staży kierunkowych**:*

Zabiegi/procedury medyczne	kod A	kod B
II. Staż kierunkowy w zakresie ortodoncji		
1.przeprowadzenie wywiadu, badania ortodontycznego	0	6

Zabiegi/procedury medyczne	kod A	kod B
(analiza rysów twarzy, ocena warunków zgryzowych, ocena czynności narządu żucia, z uwzględnieniem stawu skroniowo-żuchwowego) oraz postawienie rozpoznania wady zgryzu i nieprawidłowości zębowych		
2.ustalenie wskazań do mioterapii i reedukacji	0	5
3.zaplanowanie działań z zakresu profilaktyki i wczesnego leczenia	0	6
4.pobranie wycisków	10	0
5.korekcyjne szlifowanie zębów	0	2
6.wykonanie stałego utrzymywacza przestrzeni lub ortodontycznej protezy dziecięcej zapobiegawczej/ retencyjnej	0	2
III. Staż kierunkowy w zakresie stomatologii zachowawczej z endodoncją		
1.odbudowa zmineralizowanych tkanek zęba z wykorzystaniem różnych metod i materiałów	10	0
2.leczenie endodontyczne zakażonych i niezakażonych kanałów korzeniowych zębów:		0
– jednokorzeniowych	2	
– wielokorzeniowych	2	
3.powtórne leczenie endodontyczne	0	1
4.wybielanie wewnętrzne zębów leczonych endodontycznie	1	0
Łącznie	25	22

D – Samokształcenie

Lekarz dentysta jest zobowiązany do ciągłego i aktywnego samokształcenia w celu pogłębiania swojej wiedzy, śledzenia postępów w dziedzinie stomatologii dziecięcej, a w szczególności korzystania z polecanych pozycji piśmiennictwa, uczestniczenia w posiedzeniach edukacyjnych towarzystw naukowych, napisania publikacji i udziału w innych formach samokształcenia wskazanych przez kierownika specjalizacji.

1. Studiowanie piśmiennictwa

Lekarz dentysta powinien korzystać z aktualnych podręczników i czasopism z zakresu stomatologii dziecięcej, a także z innych źródeł wiedzy wskazanych przez kierownika specjalizacji.

2. Udział w działalności edukacyjnej

Lekarz dentysta jest zobowiązany do:

- 1) uczestniczenia w posiedzeniach naukowo-szkoleniowych towarzystw oraz innych formach kształcenia ustawicznego prowadzonych przez towarzystwa;
- 2) wygłoszenia jednego referatu lub wykładu w ramach szkolenia podyplomowego lekarzy dentystów lub personelu medycznego pomocniczego;
- 3) uczestnictwa w krajowej konferencji stomatologicznej obejmującej zagadnienia wieku rozwojowego lub innej dziedziny stomatologii (ortodoncji, protetyki, chirurgii stomatologicznej, periodontologii, stomatologii zachowawczej oraz endodoncji);
- 4) procedury obowiązkowe do wykonania w trakcie odbywania staży kierunkowych nie podlegają rozliczeniu w Elektronicznej Karcie Specjalizacji. Zaliczenie całości stażu oznacza zaliczenie wymaganych programem stażu operacji, zabiegów oraz procedur medycznych.

2. Przygotowanie publikacji

Lekarz dentysta jest zobowiązany do napisania pracy naukowej opublikowanej w recenzowanym czasopiśmie medycznym, której lekarz jest autorem lub współautorem, lub pracy poglądowej – na temat objęty programem specjalizacji. Kierownik specjalizacji ustala w porozumieniu z lekarzem specjalizującym się temat i charakter pracy.

3. Dodatkowe dni na samokształcenie

Lekarzowi odbywającemu kształcenie specjalizacyjne przysługuje od dnia 1 stycznia 2019 r., 6 dni rocznie na samokształcenie, przeznaczonych na udział w konferencjach, kursach naukowych, kursach doskonalących i innych szkoleniach, związanych bezpośrednio z realizowaną przez lekarza dziedziną szkolenia specjalizacyjnego, zgodnie z wyborem i potrzebami edukacyjnymi lekarza. Termin

i sposób wykorzystania przez lekarza dodatkowych dni na samokształcenie wskazuje w uzgodnieniu z lekarzem kierownik specjalizacji poprzez odpowiednie skrócenie innych obowiązkowych elementów szkolenia specjalizacyjnego. Skrócenie to nie może dotyczyć kursów specjalizacyjnych a jedynie stażu podstawowego lub staży kierunkowych, przy czym wszystkie elementy szkolenia specjalizacyjnego (staże) muszą być zrealizowane i zaliczone. Kierownik specjalizacji w pierwszej kolejności decyduje o odpowiednim skróceniu czasu trwania stażu podstawowego, a jedynie w przypadku braku takiej możliwości odpowiednio skracą czas trwania staży kierunkowych, przy czym staż kierunkowy nie może ulec skróceniu o więcej niż połowę czasu trwania przewidzianą programem specjalizacji. Dodatkowe dni na samokształcenie niewykorzystane w danym roku specjalizacji nie przechodzą na kolejne lata szkolenia specjalizacyjnego.

V. OCENA WIEDZY I UMIEJĘTNOŚCI PRAKTYCZNYCH

1. Sprawdziany i kolokwia z wiedzy teoretycznej

Lekarz dentysta jest zobowiązany do:

- 1) zaliczenia sprawdzianu lub kolokwium na zakończenie każdego kursu z zakresu wiedzy objętej programem kursu (u kierownika kursu);
- 2) złożenia kolokwium na zakończenie każdego stażu z zakresu wiedzy objętej programem stażu (u kierownika stażu/kierownika specjalizacji).

2. Ocena bieżąca oraz sprawdziany umiejętności praktycznych

Kierownik specjalizacji lub kierownik stażu dokonuje bieżącej oceny umiejętności praktycznych nabywanych przez lekarza dentystę, w czasie poszczególnych staży. Lekarz jest zobowiązany do zaliczenia sprawdzianu z umiejętności praktycznych (objętych programem stażu), tj. zaliczenie przez lekarza dentystę zabiegów i procedur medycznych wykonanych samodzielnie z asystą lub pod nadzorem kierownika specjalizacji albo lekarza specjalisty przez niego wyznaczonego (kod A) lub zabiegów i procedur medycznych, w których lekarz uczestniczy jako pierwsza asysta (kod B). Zaliczenie zostaje odnotowane w Elektronicznej Karcie Specjalizacji.

3. Ocena pracy naukowej lub pogładowej

Kierownik specjalizacji ocenia przygotowane przez lekarza opracowanie teoretyczne objęte programem specjalizacji publikację naukową lub pracę pogładową.

VI. CZAS TRWANIA SZKOLENIA SPECJALIZACYJNEGO

Czas trwania szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie stomatologii dziecięcej dla lekarzy dentystów posiadających specjalizację II stopnia lub tytuł specjalisty w dziedzinie chirurgii stomatologicznej, lub chirurgii szczękowo-twarzowej, lub periodontologii, lub protetyki stomatologicznej wynosi 2 lata i 8 miesięcy.

Przebieg szkolenia specjalizacyjnego			
Nr kursu	Kursy specjalizacyjne:	Czas trwania	
		liczba tygodni	liczba dni roboczych
1	Kurs wprowadzający: „Podstawy diagnostyki i postępowania profilaktyczno-leczniczego w stomatologii dziecięcej”	1	5
2	Kurs: „Pacjent pediatryczny obciążony chorobami ogólnoustrojowymi - opieka stomatologiczna”	0.6	3
3	Kurs: „Onkologia jamy ustnej i części twarzowej czaszki w wieku rozwojowym”	0,4	2
4	Kurs: „Uszkodzenia pourazowe zębów i tkanek otaczających u dzieci i młodzieży”	1	5
5	Kurs: „Choroby przyzębia i błony śluzowej jamy ustnej u dzieci i młodzieży – etiologia, diagnostyka i	0,4	2

Program specjalizacji w dziedzinie stomatologii dziecięcej dla lekarzy dentystów posiadających specjalizację II stopnia, lub tytułu specjalisty w dziedzinie chirurgii stomatologicznej, lub chirurgii szczękowo-twarzowej, lub periodontologii, lub protetyki stomatologicznej

	leczenie”		
6	Kurs: „Edukacja prozdrowotna i promocja zdrowia jamy ustnej u dzieci, młodzieży oraz kobiet ciężarnych”	0,4	2
7	Kurs: „Elementy ortodoncji w praktyce stomatologa dziecięcego”	0,4	2
8	Kurs: „Zaburzenia rozwojowe zębów – etiologia, diagnostyka i terapia”	0,4	2
9	Kurs: „Leczenie endodontyczne chorób miazgi i tkanek okołokorzeniowych zębów u pacjentów w wieku rozwojowym”	0,4	2
10	Kurs: „Diagnostyka radiologiczna w stomatologii wieku rozwojowego”	0,4	2
11	Kurs: „Orzecznictwo lekarskie”	0,6	3
12	Kurs: „Profilaktyka i promocja zdrowia”	0,4	2
13	Kurs atestacyjny (podsumowujący): „Stomatologia dziecięca”	1	5
Łącznie czas trwania kursów specjalizacyjnych		7 tyg. 2 dni	37
Nr stażu	Staże kierunkowe:	Czas trwania	
		liczba tygodni	liczba dni roboczych
1	Staż podstawowy w zakresie stomatologii dziecięcej	98	490
2	Staż kierunkowy w zakresie ortodoncji	6	30
3	Staż kierunkowy w zakresie stomatologii zachowawczej z endodoncją	2	10
4	Staż kierunkowy w zakresie pediatrii	2	10
5	Staż kierunkowy w zakresie otorynolaryngologii dziecięcej	1	5
Łącznie czas trwania staży kierunkowych		109 tyg.	545

Samokształcenie	0,8	4
Łącznie czas trwania kształcenia specjalizacyjnego	117 tyg. i 1 dni	586
Urlopy i dni wolne od pracy:	Czas trwania	
	liczba tygodni	liczba dni roboczych
Urlop szkoleniowy na przygotowanie i przystąpienie do PES	1 tydz.1 dzień	6
Urlopy wypoczynkowe	13 tyg. i 4 dni	69
Dni ustawowo wolne od pracy	7	35
Łącznie okres szkolenia specjalizacyjnego	139 tyg. 1 dzień	696
Dodatkowe dni na samokształcenie (6 dni w każdym roku specjalizacji) przeznaczone na udział w konferencjach, kursach naukowych i doskonalących i innych szkoleniach w danej	16 dni	

VII. PAŃSTWOWY EGZAMIN SPECJALIZACYJNY

Szkolenie specjalizacyjne w dziedzinie stomatologii dziecięcej kończy się Państwowym Egzaminem Specjalizacyjnym, złożonym z egzaminu testowego i egzaminu ustnego:

- 1) egzamin testowy stanowi zbiór pytań z zakresu wymaganej wiedzy określonej w programie specjalizacji, zawierających pięć wariantów odpowiedzi, z których tylko jeden jest prawidłowy;
- 2) egzamin ustny zawiera:
 - a) pytania problemowe, dotyczące wymaganej wiedzy określonej w programie specjalizacji;
 - b) prezentację jednego z dwóch przypadków przebiegu leczenia stomatologicznego prowadzonego przez zdającego lekarza dentystę u pacjentów w okresie rozwojowych, w tym jeden przypadek urazu zębów

(wyboru przypadku dokonuje komisja). Prezentacja powinna zawierać wyniki badania stomatologicznego, badań dodatkowych, konsultacji, rozpoznanie, plan postępowania profilaktyczno-leczniczego oraz sposób jego realizacji. Poszczególne etapy postępowania powinny być udokumentowane fotograficznie. Zdający jest zobowiązany do przygotowania 2 wydruków prezentacji do przedstawienia komisji egzaminacyjnej. Wydruki prezentacji powinny być zaakceptowane przez kierownika specjalizacji (data, pieczęć i podpis).

Załącznik do programu specjalizacji w dziedzinie stomatologii dziecięcej

STANDARDY AKREDYTACYJNE PODMIOTÓW SZKOLĄCYCH

– warunki, jakie musi spełnić jednostka w celu zapewnienia realizacji programu specjalizacji w dziedzinie stomatologii dziecięcej

Podmiot prowadzący szkolenie specjalizacyjne jest zobowiązany spełnić poniższe standardy akredytacyjne:

1. *W zakresie prowadzenia działalności odpowiadającej profilowi szkolenia specjalizacyjnego:*
 - a) posiadanie w swojej strukturze organizacyjnej komórki organizacyjnej posiadającej status podmiotu wykonującego działalność leczniczą, udzielającej specjalistycznych świadczeń zdrowotnych z zakresu stomatologii dziecięcej, potwierdzoną w Księdze Rejestrowej właściwym kodem charakteryzującym specjalność komórki organizacyjnej zakładu leczniczego, udzielającej specjalistycznych świadczeń zdrowotnych z zakresu stomatologii dziecięcej. Podstawą uzyskania akredytacji jest wykonywanie zabiegów i procedur wskazanych w stażu podstawowym.
2. *W zakresie zapewnienia warunków organizacyjnych umożliwiających realizację programu specjalizacji i samokształcenia określonej liczbie lekarzy dentystów:*
 - a) dostęp do Internetu oraz podstawowe podręczniki i czasopisma naukowe z zakresu objętego programem specjalizacji.
3. *W zakresie zapewnienia pełnienia nadzoru nad jakością szkolenia specjalizacyjnego:*
 - a) posiadanie komisji lub powołanie osoby odpowiedzialnej za ocenę jakości szkolenia, organizowanie cyklicznych spotkań z lekarzami odbywającymi szkolenie specjalizacyjne, przyjmowanie i analizowanie zgłaszanych przez lekarzy uwag dotyczących problemów w realizacji ww. szkolenia.

4. *W zakresie zapewnienia monitorowania dokumentacji szkolenia*

specjalizacyjnego:

- a) okresowa kontrola dokumentacji przebiegu szkolenia oraz wykonanych zabiegów i procedur medycznych lekarzy odbywających szkolenie specjalizacyjne,
- b) weryfikacja terminowości odbywania i zaliczania kursów specjalizacyjnych, staży kierunkowych oraz wykonywania zabiegów i procedur medycznych objętych programem specjalizacji, dokonywana przez komisję lub osobę odpowiedzialną za ocenę jakości szkolenia.

5. *W zakresie zapewnienia odpowiedniej kadry:*

- a) posiadanie kadry specjalistów, którzy mogą pełnić funkcję kierownika specjalizacji.

6. *W zakresie zapewnienia sprzętu i aparatury niezbędnych do realizacji programu specjalizacji:*

- a) zapewnienie wyposażenia umożliwiającego realizację programu specjalizacji.

7. *W zakresie udzielania świadczeń zdrowotnych umożliwiających zrealizowanie programu specjalizacji określonej liczbie lekarzy dentystów:*

– jednostka udziela specjalistycznych świadczeń zdrowotnych w zakresie i liczbie umożliwiającej wszystkim lekarzom odbywającym szkolenie specjalizacyjne wykonanie zabiegów i procedur medycznych określonych w programie specjalizacji w przeliczeniu na jednego specjalizującego się w ciągu jednego roku:

- a) badanie lekarskie stomatologiczne, które obejmuje również instruktaż higieny jamy ustnej-60;
- b) badanie lekarskie kontrolne-60;
- c) konsultacja specjalistyczna-7;
- d) badanie żywotności zęba- 10;
- e) badanie lekarskie i stomatologiczne po urazie zęba-9;
- f) leczenie próchnicy powierzchniowej – za każdy ząb-100;
- g) opatrunek leczniczy w zębie stałym -36;
- h) całkowite opracowanie i odbudowa ubytku zęba na 1 powierzchni -50;

- i) całkowite opracowanie i odbudowa ubytku na 2 powierzchniach- 10;
- j) całkowite opracowanie i odbudowa rozległego ubytku na 2 powierzchniach-10;
- k) całkowite opracowanie i odbudowa rozległego ubytku na 3 powierzchniach-10;
- l) całkowite opracowanie i odbudowa zniszczonego kąta w zębach siecznych-7;
- m) wypełnienie ubytku korony zęba mlecznego -30;
- n) ekstyrpacja przyżyciowa miazgi -8;
- o) czasowe wypełnienie kanału -25;
- p) wypełnienie kanału-15;
- q) usunięcie złogów nazębnych z 1/2 łuku zębowego-50;
- r) płukanie kieszonki dziąsłowej i aplikacja leku -25;
- s) leczenie zmian na błonie śluzowej jamy ustnej-5;
- t) usunięcie zęba jednokorzeniowego -10;
- u) usunięcie zęba wielokorzeniowego -10;
- v) wizyta adaptacyjna – dotyczy pierwszych wizyt małych dzieci- 30;
- w) zabezpieczenie profilaktyczne bruzd lakiem szczelinowym – 20;
- x) lakierowanie zębów 1/4 łuku zębowego-80;
- y) impregnacja zębiny -3.

8. *Podpisanie umów z jednostkami akredytowanymi na realizację staży kierunkowych określonych w programie specjalizacji, których jednostka nie zapewnia w ramach swojej struktury organizacyjnej.*